

УДК 725.751

Лозинська А.О., Якубовський В.Б.,
канд. наук, доцент Данчак І.О.,
Національний університет «Львівська Політехніка»

ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОСТОРУ БАЛЬНЕОЛОГІЧНИХ КУРОРТІВ.

Висвітлюються проблеми формоутворення і організації архітектурного простору міст-курортів бальнеологічного спрямування. Озвучені твердження щодо перспектив подальшого дослідження цієї теми, а також попередні висновки.

Ключові слова: бальнеологія, мінеральні та термальні лікувальні води, курорт, перспективні регіони України, розвиток бальнеологічних комплексів, архітектура курорту, об'ємно – планувальна структура, рекреація.

Постановка проблеми: На сьогоднішній день не вирішена загальна об'ємно-просторова концепція архітектури бальнеологічних міст-курортів, а також концепція організації простору окремих функціональних блоків, що поєднують лікувально-оздоровчу функцію та умови для масових форм рекреації. В нормативних документах України відсутня класифікація функціонально-планувальних груп приміщень лікувальних комплексів бальнеологічного призначення. Існує потреба в систематизації та створенні типових моделей, що відповідали б потребам закладів з функцією бальнеологічного лікування.

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження, що стосуються цієї теми, мають лише дотичне відношення. При проектуванні загальної структури окремих функціональних блоків комплексів бальнеологічного лікування та деяких груп приміщень можна опиратись на державні будівельні норми, однак в цілому дослідження, які б стосувалися функціонально-планувальних схем, систем розміщення в регіоні, а також структури архітектурного простору бальнеологічних курортів практично відсутні.

Близькими до цієї теми є роботи з дослідження об'ємно-просторової структури готелів, СПА- закладів, водно-розважальних комплексів, водно-туристичних комплексів, лікувально-профілактичних закладів тощо.

Мета дослідження. В науковому дослідженні пропонується виявити особливості формування архітектури бальнеологічних курортів в залежності від різновидів мінеральної води та природного потенціалу території.

Задачі роботи.

- Проаналізувати особливості та потенціал територій України з мінеральними та термальними водами;
- Систематизувати об'єкти з лікувальною водою за функціональною складовою: моно- і поліфункціональні споруди, а також за розмірами та пропускною здатністю;
- Вивчити досвід європейських курортів;
- Розглянути тенденції формування архітектурного простору бальнеологічних курортів з врахуванням регіональних особливостей.

Результати дослідження. Виявлено, що передумови створення об'єктів з використанням мінеральної та термальної води у якості лікувального аспекту мають великий потенціал, як за рахунок використання природних джерел, так і за рахунок впливу соціально-психологічних чинників, а також природного лікувального клімату окремих територій. Серед найбільш відомих джерел та бальнеологічних курортів України можна виділити: на Закарпатті (на Свалявській групі курортів, в курортних місцевостях Синяк, Усть-Чорна, Шаян та інш.), у Вінницькій (Хмельник), Львівській (Моршин, Немирів, Любень-Великий, Трускавець), Одеській (Куяльник), Полтавській (Миргород) та Харківській (Березівські Мінеральні Води) областях. Багаті на лікувальні грязі приморські курорти Одеської області (Куяльник, Хаджибей), Криму (Саки, Аджиголь), а також курорти у північно-західних областях (Немирів, Черче).

В Україні санаторно-курортна справа є одним з найдавніших видів рекреації. З XIX ст. Архітектура санаторно-курортних будинків і споруджень визначалася природними факторами курортної місцевості та регіональними особливостями. Вже в 30-х роках у радянській архітектурі були визначені основні типи курортів (бальнеологічний і кліматичний), почата робота з планування курортних районів. Аналіз архітектури санаторних будинків показав що: у 30ті роки основними течіями були "неокласицизм" та "конструктивізм". "Палацова" архітектура визначила унікальність лікувально-оздоровчих установ до середини 50-х років. До початку 60х років намітився перехід від одиничного зведення санаторних будинків до масового будівництва за типовими проектами.

Об'єкти бальнеологічного лікування на території України існуючим станом не відповідають сучасним вимогам і не використовують свій потенціал та природні ресурси належним чином. Архітектура споруджених за останні роки об'єктів, в основному, невиразна та функціональне наповнення об'єктів далеке до повноти бальнеологічного лікування, що дає поштовх до теоретичного дослідження і виявлення загальної схеми принципів для

створення об'єктів із гармонійною архітектурою у відповідності до регіональних особливостей та сучасних тенденцій проектування.

Висновки і перспективи подальшого дослідження

Досвід європейських країн показує, що рекреаційно-лікувальні курорти бальнеологічного спрямування користуються великою популярністю і задовольняють потреби людей не лише у лікуванні певних хвороб, але і для здорового відпочинку. Популярними є бальнеологічні комплекси, такі як Баден-Баден (Німеччина), Карлові Вари (Чехія), Бад-Халл (Австрія), Хайдусобосло (Угорщина). Вони є яскравими прикладами того, як, використовуючи природні джерела, місто отримує можливість створити свою унікальну, частково самостійну інфраструктуру. Дана інфраструктура базується на таких складових: комплекс будівель і просторів для «пульсуючої» кількості населення - відпочиваючих, комплекс споруд, житлових блоків для персоналу, території для розвитку господарства, які є актуальними для найбільш прилеглих ділянок до міста-курорта, що задовольняють потреби у продукції домашнього господарства, дрібного виробництва, овочах та фруктах, а також дають місця роботи для великої кількості населення різної вікової категорії. Розвиток курортів сприяють притягання інвестицій від туристично-лікувального спектру послуг. На території України є усі передумови для створення і організації нових комплексів бальнеологічного спрямування, є можливість реконструкції та розвитку існуючих об'єктів та, загалом, міст-курортів, що неодмінно позитивно відзначиться на економічному та соціально-політичному стані України.

В подальшому дослідженні пропонується проаналізувати архітектуру просторів існуючих бальнеологічних курортів Європи, особливості функціонально-планувальних схем. Розробити рекомендації по формуванні структури бальнеологічних курортів. Визначити концепцію образного вирішення архітектури у відповідності до оточуючого середовища, традицій регіону та інновацій архітектури.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.2-13-2003 «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди». – К.: Держбуд України, 1999.
2. ДБН В.2.2-11-2002 «Будинки і споруди. Заклади побутового обслуговування». – К.: Держбуд України, 2002.
3. ДБН В.2.2-10-2001 «Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я». – К.: Держбуд України, 2001.
4. Сан. Пин. N 1234-75. / затверджені зам. гол. гос. сан. лікаря. СРСР А.І.Заїченко, 20 березня 1975

5. Токарев С.О. Функціонально-планувальна організація санаторно-реабілітаційних комплексів (в умовах бальнеологічних курортів): Дис. канд. архітектури: 18.00.04/ Токарев Сергій Олександрович. – К.,1997.
6. Данилишин Б.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / Б.М.Данилишин, С.І.Дорогунцов, В.С.Міщенко, Я.В.Коваль, О.С.Новоторов, М.М.Паламарчук. – Київ, РВПС України. 1999. – 716с.
7. Любіцева О.О., Стафійчук В.І. «Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля» Міжнар. наук.-практ. Конф.КНУКІМ,(4-6 червня 2004 р), (Електронний ресурс) // Законодавство України. –Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/lubiceva3.htm
8. Гонгало П.Ф. Проблеми відтворення ресурсного комплексу України. // Економіка і Екологія, 2004. -№15.- С-125-127
9. Туризм у ХХІ столітті: глобальні тенденції і регіональні особливості: Матер . II-ої Міжнар . наук, практ . конф . (10 -11 жовтня, 2005 р.) / Редкол .: Цибух В.І. (голова) та ін. - К: Знання України, 2006. - 560 с.
10. «Рекреаційні ресурси та курортологія», розділ 6. Рекреаційні ресурси України, 6.3. Рекреаційний комплекс України./ К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Аннотація:

В статье рассматриваются проблемы формообразования и организации архитектурного пространства городов-курортов бальнеологического предназначения. Озвучены утверждения о перспективах дальнейшего исследования этой темы, а также предварительные выводы.

Annotation

The article is explains of formation and organization in the architectural space of resort cities by balneo therapeutic direction on territory of Ukraine. Reported proposition of possibilities further research in this topic and also previous conclusions.